

13.6.2001

Kauppa- ja teollisuusministeriö

**KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS
VUODELTA 2000**

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa kauppa- ja teollisuusministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2000 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Tuula Herrala. Tilinpäätöksen tarkastukseen on osallistunut ylitarkastaja Mirja Rajala. Tarkastusta on valvonut tarkastuspäällikkö Markku Heikkinen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut kauppa- ja teollisuusministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muihin laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI**Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito**

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteinä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä sen perustana olevaa laskentatointia on tarkastettu rajatusti. Tarkastus on kohdennettu taloudellisuutta ja maksullista toimintaa kuvaavien tietojen oikeellisuuteen olennaisuus huomioon ottaen. Vaikuttavuustietoja ei ole tilintarkastuksessa arvioitu. Tuloksellisuuden kuvauksessa esitettyjen tietojen riittävyttä on arvioitu kokonaisuutena.

Ministeriön toiminnan tuloksellisuuden kuvaus sisältyy toimintakertomuksessa esitettyyn koko hallinnonalan ja hallinnon tulosalueen tuloksellisuuden kuvaukseen, joka käsittelee lähinnä vaikuttavuutta. Taloudellisuustavoitteita ministeriötilivirastolle ei ollut asetettu. Toimintakertomuksessa on esitetty ministeriön tuotto- ja kululaskelma ja tase kahdelta vuodelta sekä ministeriön osastojen menot ja henkilötyövuodet vuodelta 2000. Tiedot on tarkastuksessa todettu luotettaviksi. Ministeriötiliviraston taloudellisuuden riittävä kuvaus edellyttää kuitenkin tehtävä- tai tulosaluekohtaisten kustannusten kehittymistä koskevien tietojen esittämistä toimintakertomuksessa.

Tilinpäätöksessä on esitetty ministeriötiliviraston maksullisesta toiminnasta kaksi kustannusvastaavuus- ja kaksi kannattavuuslaskelmaa, joiden mukaan maksullisen toiminnan tuotot kaivoslain mukaiset valtaustulot mukaan lukien olivat yhteensä 5 mmk. Lisäksi Energiamarkkinaviraston maksullisesta toiminnasta kertyi viraston toimintakertomukseen sisältyvän laskelman mukaan tuottoja 4,7 mmk. Laskelmat on laadittu erillislaskennalla tilinpäätöksen yhteydessä. Tarkastus on kohdistunut lähinnä ministeriön julkisoikeudellisista suoritteista laadittuun laskelmaan, jonka luotettavuudesta ei tarkastuksen perusteella ole olennaista huomautettavaa.

Ministeriön laskentatointia tulee kehittää siten, että myös riittävä taloudellisuuden kuvaus voidaan esittää. Ministeriön 1.11.1999 voimaan tulleen taloussäännön edellyttämä kustannusmalli tulee laatia ja laskentaperiaatteet yleensäkin vahvistaa.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä sekä tarkastettu kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Tarkastuksessa ei ole ilmennyt olennaista huomautettavaa.

TULOSTAVOITTEET HALLINNONALALLA JA HALLINNONALAN TOIMINTAKERTOMUSTIEDOT

Tulostavoitemenettelyt hallinnonalalla

Ministeriön hallinnonalan tulostavoitemenettelyissä ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuonna 2000. Koko hallinnonalan sekä hallinnonalan virastojen ja laitosten tulostavoitteiden asettamisessa painopiste on ollut vaikuttavuustavoitteissa, jotka vielä osaksi ovat olleet tehtäväkuvauksia ja kehittämishankkeita. Tavoitteiden toteutumisen seuraamiseksi on osin pyritty kehittämään vaikuttavuusindikaattoreita ja arviointimenettelyjä.

Tavoiteasetantaa tulee kehittää vahvistamalla hallinnonalan virastoille ja laitoksille myös taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita, joita ei vuosien 2000 ja 2001 tulossopimukseen ole yleensä sisällytetty. Myöskään korvaavia tulosalue- tai tehtäväkohtaisten kustannusten kehittämistavoitteita ei ole asetettu. Eräille virastoille ja laitoksille on vahvistettu maksullisen toiminnan tavoite lähinnä ylijäämä- tai tulotavoitteena. Myös hallinnonalan maksullisen toiminnan ohjaus vaatii edelleen huomiota sekä julkisoikeudellisten suoritteiden hintatason että liiketaloudellisen toiminnan kannattavuuden ja hintatukikysymysten osalta.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset toimivat monimutkaisessa toimintaympäristössä, jossa niiden toimintaa ohjaa kolme substanssiministeriötä. TE-keskusten tulossopimus on perustunut TE-keskuksen ja ohjaavien ministeriöiden väliseen tulossopimukseen. Työministeriö on lisäksi tehnyt erillisen tulossopimuksen työvoimaosaston ja työvoimatoimistojen kanssa. Ohjauksen yhtenäisyyden vuoksi olisi tarkoituksenmukaista kytkeä eri tulossopimuksissa asetetut tulostavoitteet nykyistä selkeämmin toisiinsa.

TE-keskusten ja ministeriöiden välisestä yhteisestä tulossopimuksesta voidaan todeta, että siinä asetetut toiminnalliset tekemistavoitteet kattavat melko hyvin TE-keskusten toiminnan. Vaikuttavuuden osalta tavoitteiden kattavuus ei ole yhtä selkeä. Tulossopimuksessa ei ole juurikaan asetettu tavoitteita TE-keskusten toiminnan taloudellisuudelle, tuottavuudelle eikä maksullisen toiminnan kannattavuudelle tai kustannusvastaavuudelle.

Toimintakertomuksen kuvaus hallinnonalan palvelu- ja tuotanto-toiminnan vaikuttavuuden, laadun ja taloudellisuuden kehityksestä

Hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan kuvaus sisältyy toimintakertomuksessa esitettyyn hallinnonalan tulosaluekohtaisten vaikuttavuustavoitteiden ja niiden toteutumien yleistasoiseen kuvaukseen. Vuosikertomustyypin laadintatavan johdosta tavoitteiden ja niiden toteutumien vertailu ei ole ongelmantonta.

Toimintakertomukseen sisältyvät hallinnonalan tulosalueiden määrärahatiedot vuodelta 2000, tuotto- ja kululaskelmien ja taseiden yhdistelmät kahdelta vuodelta, toimintamenojen käyttö ja henkilötövuodet tilivirastoittain sekä hallinnonalan valtuuksien käyttö vuonna 2000. Muita taloudellisuuden kehitykseen liittyviä tietoja ei ole esitetty. Taloudellisuuden kuvausta tulee täydentää esittämällä vertailutietoja ja menotietojen lisäksi keskeisiä suorite-, volyymi- ja kustannustietoja tulosalueittain tai tilivirastoittain.

Toimintakertomuksen selvitys hallinnonalalle siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta

Siirtomenojen vaikuttavuutta on selvitetty hallinnonalan tulosalueiden tuloksellisuuskuvauksen yhteydessä esittämällä tietoja hallinnonalalla toteutettujen arviointien tuloksista sekä suunnitelluista yritystuki- ja rahoitustoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointihankkeista. Kertomukseen sisältyy myös eräiden siirtomenojen kohdentumista koskevia määrätietoja.

Katsaus ministeriön toimialaan kuuluvaan liike- ja muuhun taloudelliseen toimintaan

Toimintakertomukseen sisältyvät riittävät tiedot ministeriön hallinnonalan valtionyhtiöistä ja osakkuusyhtiöistä sekä talousarvion ulkopuolisista rahastoista.

Ministeriön sekä hallinnonalan virastojen ja laitosten maksullisen toiminnan tuotoista, kustannuksista ja toiminnan tuloksesta on esitetty virastokohtainen yhteenveto, jossa työvoima- ja elinkeinokeskukset koskevat tiedot on yhdistetty. Maksullisen toiminnan tilinpäätöstietojen luotettavuutta on arvioitu kunkin tiliviraston tilintarkastuskertomuksessa.

Hallinnonalan toimintakertomuksessa on myös esitetty työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen sekä ministeriön yhteiset kannattavuuslaskelmat liiketaloudellisesti hinnoitelluista kehittämisspalveluista. Laskelmat on laadittu erikseen täyskattuisista ja subventoiduista suoritteista. Laskelmia ei ole tarkastuksessa arvioitu.

Toimintakertomustiedot kokonaisuudessaan

Toimintakertomuksessa on esitetty keskeiset tiedot hallinnonalan toiminnan vaikuttavuudesta. Palvelu- ja tuotantotoiminnan taloudellisuuden kehityksen kuvaus ei kaikilta osin ole riittävä.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Tuula Herrala

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Kansliapäällikkö Erkki Virtanen
Valtiokonttori